

Theologiae Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Providentia Divina, Prædestinatione & Reprobatione.

Item de Fide Divina, ejus veritate, obscuritate & credibilitate

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Concl. I. In intellectu credentis fide divinâ, requiritur cognitio certa & evidens credibilitatis objecti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73708)

voluntas autem regulariter non imperat assensum fidei humanæ, vel etiam ex motivo probabili, nisi in defectum motivi evidentis; quia cum assensus probabilis, vel fidei humanæ expositus sit de se periculo fallibilitatis, seu fallitatis, saltem quoad objectum formale, non vult homo ejusmodi periculum subire sine necessitate, atque ideo non vult recurrere ad hujusmodi probationes, nisi in defectum probationis evidentis. Hæc tamen repugnantia (inquit Cardin.) non videtur esse talis & tanta, ut non possit etiam tunc voluntas imperare, si velit, assensum ex motivo fidei humanæ, quod revera aliquid aliud lumen affert, licet tenue, ad illuminandum objectum Conclusionis, cujus veritas adhuc non possidetur plenè ab intellectu; atque ita aliquando, ut complacere amico, poterit propter ejus etiam testi-

monium intellectus credere ex imperio voluntatis id, quod ex argumento evidenti aliunde mediare credit. Sic ille. In mea sententia falsum est, quod motivum fidei non possit determinare intellectum se solo ad assensum.

Plura hic possent dici de combinatione actus fidei cum actu opinionis, & scientiæ, sed lubens ea prætereo; quia est quæstio merè speculativa, inutilis planè sive ad cognoscendum Deum, seu ad eum amandum; atque adeo potius pertinet ad Philosophos, quam ad Theologos; credo planè, quod ea, quæ hæcenus dicta sunt, sufficient ad intellectum eorum, quæ in progressu de fide infusa, seu Theologica adhuc disputanda sunt, inter quæ primò occurrit credibilitas fidei, pro qua instituitur.

78.

SECTIO QUARTA DE CREDIBILITATE FIDEI.

EX infallibili veritate fidei, de qua tractavi Sect. 2. & ejus obsequitate, quam explicui Sect. 3. oritur controversia, seu disputatio de credibilitate fidei, hoc est, quoniam assensus fidei est certissimus, juxta ac oblectus, quæritur, utrum objectum ejus oporteat esse evidenter credibile, ita ut quilibet fidelis, antequam fide divina credat, debeat certò ac evidenter cognoscere obligationem tale objectum credendi firmissimè, certissimè, & super omnia. Pro resolutione ponitur

CONCLUSIO I.

In intellectu credentis fide divina prærequiritur cognitio certa, & evidens credibilitatis objecti.

Hæc Conclusio indiget multa explicatione, ut probè intelligatur. Atque in primis queri potest, quid sit illa credibilitas objecti fidei, sive quid sit objectum aliquod esse credibile; nec tantum simpliciter credibile, sed evidenter, & certò credibile. Secundò, quæ sit hæc certitudo & evidentia, an metaphysica, physica, aut moralis; absoluta debeat esse, an sufficiat respectiva. Enimvero cum objectum fidei infusæ in se non videatur, neque etiam revelatio ipsa evidenter cognoscatur, saltem communiter, ut emanans à Deo, nec Deus ipse ut revelans, & testificans, oportet, ut totum objectum credendum alio modo proponatur, & offeratur intellectui, ut circa illud

Tomas II.

versari; & assensum præbere valeat. Et verò quis iste modus? Quo utique totum objectum credendum proponitur, & offertur intellectui, tamquam evidenter credibile, juxta illud Psal. 92. v. 5. *Testimonia tua credibilia facta sunt nimis.* Et ipsa Veritas æterna Christus Joan. 15. S. Script. v. 22. ait: *Si non venissem, & locutus fuisset eis, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent de peccato suo, scilicet infidelitatis.* Quidni ergo mysteria fidei debeant esse evidenter credibilia, id est, proponi per talia motiva, ut homo non habeat excusationem de peccato, si eis discedat? Hinc Apostolus ad Hebr. 2. v. 3. & seq. *Quomodo nos effugiemus (ultionem divinam) si tantam neglexerimus salutem? ... Confessante Deo signis, & portentis, & variis virtutibus, & Spiritus Sancti distributionibus secundum suam voluntatem.*

Hæc est illa evidentia credibilitatis, quæ debet præcedere actum fidei, ne alioquin merito nobis dicatur, quod scriptum est Ecclesi. 19. v. 4. *Qui credit cito, levis corde est.* Nam ille cito credit fide infusa, qui non habet talia motiva, quæ evidenter, & certò ostendant, objectum propositum non solum posse, sed debere firmissimè, certissimè, & super omnia alia credi. Ideo ergo de facto omnia, quæ credimus fide infusa, sunt evidenter credibilia, quia fides infusa non potest aliter ad suum objectum tendere; cum ejus actus sit firmissimus, & certissimus, & super omnia alia, qualis non est assensus tantum probabilis, id est, circa objectum tantum probabiliter revelatum. Ratio ergo Conclusionis nostræ desumitur ex natura fidei infusæ; quippe voluntas credendi hæc fide non est credendi utrumque, sed, sicut statim dictum est, firmissimè, & super omnia, ac non obstante quovis alio motivo, quod in

3.
Debet præcedere actum fidei.

Idque ex natura fidei infusæ.
Lugo.

Z z 2

con-

contrarium adduci posset; jam autem imprudens foret, qui taliter vellet credere aliqua, ad quæ credenda non habet nisi probabilia motiva, sive probabiliter non habet motiva sufficientia; eo maxime, quod materiæ gravitas, & necessitas majorem discussionem, & deliberationem postulet. Ita probat nostram Conclusionem (quam & ipse docet) Card. disp. 1. Sect. 1. num. 4.

4. Probabilis
autem
credibilitas
non sufficit
ad fidem
Lugoni.

Alioquin (inquit ille) si cum probabilitate solum credibilitatis crederet aliquis, non teneretur, instante morte, perseverare in fide; posset enim tunc sequi iudicium probabile contrarium, dictans, non adesse motiva sufficientia ad credendum; & inculpate fidem negare, quod repugnat: fides enim Christiana eâ firmitate assentitur suo objecto, ut simul profiteatur obligationem non recedendi, aut dissentienti; sed credit esse adeo verum, ut nullo modo negandum sit. Ad volendum autem hoc modo credere, manifestum est, non sufficere iudicium probabile; nam, stante probabilitate contrarii iudicii, dictantis, licere dissentire, non potest quis certo asserere, hic & nunc non licere negare hoc objectum. Confirmatur, & explicatur: quia si daretur aliqua virtus, quæ solum inclinaret ad obediendum Superiori, certo & evidenter præcipienti, & ejus motivum esset fugere inobedientiam contra certum Superioris præceptum: tunc sanè hæc virtus non posset operari ex assensu, solum probabiliter proponente præceptum, & obligationem obediendi: ergo, cum fides sit virtus inclinans ad credendum ea solum, quæ negare non possumus, repugnat dari voluntatem credendi ex iudicio, solum probabiliter dictante talem credibilitatem; quia eo ipso non manet hic, & nunc obligatio simpliciter non dissentiendi. Hactenus Eminentiſſimus.

Fides inclinat
ad credendum ea
sola, quæ
negare non
possumus.

5.

Sed enim, dicit aliquis: videtur petere principium; hoc enim est, quod quaeritur; an intellectus credentis fide infusa debeat dictare certam, seu evidentem credibilitatem, & non sufficiat probabile iudicium obligationis credendi. Profus id quaeritur: ergo probandum est. Planè; sed non ex alio, quam ex natura fidei. Quis enim probat, hominem esse animal rationale, & brutum esse animal irrationale, nisi quia hoc est hoc, & illud est illud? Igitur hic non requiritur alia probatio, nisi quia fides est fides, id est, assensus certissimus, ac firmissimus, nec non obscurus propter auctoritatem divinam, sive, ut Apostolus ait ad Heb. 11. v. 1. *Argumentum* (vel, ut legit Aug. *convictio*) non apparentium. Censes autem intellectum convictum, quando probabiliter tantum iudicat, aliquid esse revelatum? Et quomodo convictus, cum possit iudicare probabiliter, non esse revelatum? Itaque virtus fidei solum inclinatur ad ea, quæ negare non possumus: porro ea, quæ solum sunt probabiliter revelata, possum negare. Stat quidem, ut notat Lugo sup. num. 6, dari singulas duas opiniones

Lugo.

probabiles, quarum una asserat; altera neget obligationem secundum se ad aliquid: repugnat tamen, dari opinionem solum probabilem, quæ in præsentia alterius opposita asserat non solum simpliciter, sed hic & nunc dari obligationem operandi; quia hoc esset asserere, hic & nunc non licere oppositum; & per consequens asserere, hic & nunc non esse probabile oppositum; quod repugnat asserere, eam actu videam probabilitatem oppositam patris. Sic ille.

Ex quo patet, quomodo Aliqui probabiliter asserant, hoc vel illud esse de fide, Alii autem probabiliter negent; solum quippe loquuntur de objecto secundum se, & in abstracto, & istud volunt esse de fide; non autem volunt, nos debere, aut posse, stare sola illa probabilitate, istud credere fide infusa. Etenim verò cum omne revelatum à Deo pertineat ad objectum materiale fidei, ut suo loco vidimus, sicut probabile est, istud objectum esse revelatum à Deo, ita probabile etiam est, pertinere ad fidem. Quia tamen ulterius requiritur, ut hic & nunc aliquid credatur de fide, quod de revelatione non possumus prudenter dubitare; ideo hic & nunc fides non extendit se ad hoc objectum; per accidens namque propter probabilitatem contrariam non potest prudenter prohiberi omnis formido circa talem revelationem; ac per hoc assensus subsequens non potest esse firmissimus, & certissimus; & ex consequenti, non potest esse verus assensus fidei infusæ, cui nequit subesse falsum, teste Trident. sess. 6. cap. 9. ibi: *cum nullas sine veritate certitudine fidei, cui non preest fides se ipsum, se gratiam Dei esse consentum.* Constat autem, assensui circa objectum solum probabiliter revelatum posse subesse falsum. Hinc quando disputant DD. de obligatione aliorum præceptorum, & Aliqui probabiliter affirmant obligationem, vig. restituendi, Alii vero probabiliter negant; hi, qui affirmant, intelliguntur dumtaxat de per se, & quantum est ex parte objecti; non tamen intendunt, quod, etiam supposita certa probabilitate alterius sententiae, sit obligatio restituendi: hoc quippe esset manifestè falsum, & jam eorum sententia non foret probabilis: fatentur ergo, quod per accidens propter aliam sententiam hic est nunc cesset obligatio: dum aliquis in necessitate, vel ex iusta causa eam prudenter amplectitur, quæ à restitutione liberat.

Et verò quis dubitet, multos iustos habere posse probabilitatem debite contritionis, & deinde confessionis; atque adeo probabiliter scire, se includi in illa revelatione universali, quod omnes verè contriti, & confessi accipiant gratiam. Et tamen, ut statim audivimus ex Trident. acqueunt scire certitudine fidei, se gratiam Dei esse consecutos, scilicet speciali revelatione. Unde ergo aliquod singulare propter revelationem universalem credatur, oportet, ut certò & evidenter in illo includatur, ita ut non possit esse formido prudens de contrario. Vide Conclus. 3. Sect.

Sect. i. Ratio ergo à priori nostræ Concl. est; quia repugnat, prudentiam dicere, obiectum illud esse dignum, quod credatur super omnia, & sine ulla formidine; quod tamen eadem prudentia iudicat respectivè ad suum subjectum probabile esse, quod sit falsum, dum iudicat, possit prudenter ipsum amplecti contrarium, ut probabile. Dico: *Respectivè ad suum subjectum*: quia non requiritur omnimoda, & absoluta evidentia; sed sufficit respectiva, id est talis, ut is, qui credit, non possit secundum suam capacitatem prudenter iudicare; oppositum esse probabile, quamvis forte alii subtilioris ingenii id possent. Alias namque rustici, & alii, qui non ita penetrant motiva fidei, nec illa omnia considerant, quæ alii docti, non haberent sufficientem evidentiam credibilitatis; ac per hoc non possent credere fide infusa, quod est maximum inconveniens; cum sine tali fide impossibile sit placere Deo. Sed contra, inquit: rusticus vel puer rudis non potest affirmare, illa motiva, v. g. auctoritatem Parochi, instructionem parentum, & similia obligare ad non formidandum de his, quæ ab ipsis proponuntur. Resp. rustici, vel puerum illum rudem non iudicare absolute, & in universum, quod motiva sibi propoita obligent quemlibet ad credendum firmiter, sed solum, quod obligent ipsum; & hoc quidem (inquit Emin. sup. num. 36.) verum & evidens est: cum enim non occurrant ei rationes, quæ homini docto occurrerent ad prudenter formidandum, non potest ipse prudenter formidare, & pro ejus capto motiva illa fortissima sunt, quæ debilia essent in ordine ad alios. Sic ille.

Si objicias: rusticus poterit dicere: ego quidem non video, quid possim his motivis opponere; alii tamen doctiores fortasse viderent, nec, Parocho solo proponente, crederent. Item: ego quidem nunc non scio, quid opponam; erat tamen forte scientiam. Non ergo habet rusticus ille evidentiam de obligatione non formidandi, cum prudenter iudicat, hominem doctum posse forsitan adhuc prudenter formidare. Resp. Lugo sup. num. 37. si rusticus faceret illas reflexiones, jam alius esset casus. Nos, inquit ille, loquimur de rustico, cui hæc motiva insufficiunt pro ejus capto, eumque obligant: quare debet esse talis rusticus, qui non attendat ad insufficientiam illorum motivorum pro aliis doctioribus, sed solum ad sufficientiam, quam hic & nunc habent pro ipso, sine alia reflexione, aut comparatione, quam si facere sciret, jam non esset rusticus rudis formaliter loquendo in hoc casu, nec sufficienter motivis illis obligaretur. Hæc ille. Alii putant, defectum evidentie credibilitatis in rusticis, & aliis indoctis hominibus suppleri per specialem Dei consensum. Ita Suarez disp. 4. sect. 5. num. 9. dicens. Si contingat, exteriorem prædicationem fidei, & propositionem non esse sufficientem ad formandum iudicium ita firmum, & evidens de credibilitate fidei, vel absoluta, vel comparata eum alia

doctrina; tunc per divinam inspirationem, & vocationem internam posse compleri hujusmodi credibilitatem.

Ut ut sit de hoc, quod planè incertum est, bene dicit idem Auctor num. 8. evidentiam credibilitatis non debere esse æqualem in omnibus, nec eodem modo esse postulandam in simplicibus credentibus, ac in sapientibus: nam isti per se illam percipiunt, penetrando ejus media, & principia; illi verò in fide, & traditione Ecclesiæ, & sapientum illam participant: nam illis satis est, quod videant, sapientissimos viros, & multitudinem Christianorum hæc fidem amplecti, ut indubitatum, & infallibilem, & quod audiant, illam esse confirmatam multis miraculis, & quod hoc fiat illis moraliter, & humano modo certum; ac denique quod intelligant, talem doctrinam esse consentaneam rationi, nihilque contrarium in illa inveniant: nam hæc sufficiunt, ut respectu illorum fiat doctrina fidei evidenter credibilis. Sic ille. Alii docent sufficere, ut mysterium, quod rusticus credit, possit ab homine docto & prudenti ex notis Ecclesiæ evidenter inferri; tamen ipse actualiter hoc non faciat, per hunc aut similem discursum: *Illud tantum est obiectum fide dignum, quod est omnino certum Deum dixisse: sed constat, tantum esse omnino certum Deum dixisse mysteria nostra fidei, quæ ab Ecclesia Romana tanquam credenda proponuntur: ergo ista tantum obiecta sunt fide digna, seu credibilia fide divina.* Ita videtur docere noster Del Castil. disp. 5. q. 3. n. 7. & 8. Et num. 9. ait: iudicium credibilitatis non esse quidem in rusticis evidens reduplicativè, quia in ipsis non est illatum ex præmissis evidentibus; esse tamen evidens specificativè, quia est inferibile, & deducibile ex illis. Et per hoc distinguitur à iudicio ejusdemque alterius Sectæ; quia licet formetur aliquod iudicium de credibilitate illius à sectatoribus suis; tamen de se non est evidens specificativè, seu in potentia proxima, sicut est iudicium, quod rustici formant de credibilitate nostræ fidei, etiam si ab illo facile separantur; quia ipsi illud non inferunt, nec sciunt, quibus præmissis infallibilibus, & evidentibus nitatur. Ita præfatus Auctor.

Si dixeris: sæpe, dum hi homines instruuntur à Parocho, ex ipsius ignorantia permixtum proponuntur falsa cum veris, tamquam dicta & revelata à Deo, quibus omnibus æquè rusticus assentitur: sed iste non potest habere evidentiam credibilitatis de falsis: ergo, cum eadem motiva habeat ad putandum esse credibilia vera, scilicet quia Parochus dicit, esse revelata à Deo, nec habebit evidentem credibilitatem de his. Respondet Del Castil. sup. num. 13. quod iudicium illud, quatenus eodem modo inclinatur ad credendum falsum, ac ad credendum verum, non est inferibile ex d. discursu, sed solum quatenus inclinatur ad credendum ea sola, quæ Ecclesia Catholica Romana proponit credenda. Unde illud iudicium, formatum à rustico de credibilitate falsorum,

9.
 Hoc planè
 incertum.

Rudes com-
 fusi percho-
 pium evi-
 dentiam
 credibilitatis.

Del Castil.

Et specifi-
 cativè, licet
 non reduplica-
 tivè.

10.
 Objection.

Respondet
 Del Castil.

quæ Parochus proposuit, solum deservit ad exulandum rusticum à peccato in fide ipso- rum; non tamen ad hoc, ut illa, quæ credit, prudenter credat, nisi tantum apparenter. Sic ille.

11. Sed relinquamus rusticos, & revertamur ad viros doctos, qui probe noverint omnes notas veræ Ecclesiæ, atque adeo ea omnia, quæ mysteria fidei nostræ reddunt evidenter credibilia, evidenti à utriusque non physicâ, aut metaphysicâ, sed morali, seu prudentiali (nam absolute omnibus notis fidei, in se consideratis posset subesse falsum) à qua licet possit dissecare intellectus humanus, non tamen intellectus prudentis; cum equidem sæpe contingat, ut viri isti disputent inter se de credibilitate alicujus objecti, his eam probabiliter asserentibus, illis eam negantibus; cur, inquam, aliquis hoc casu nequeat firmissimè credere tale objectum, exhibendo circa illud supremum cultum intellectuale, tamen possit prudenter dicere, fortasse non est verum? Sic enim potest quispiam prudenter adorare hostiam consecratam, supremum cultum patriæ ei exhibendo, licet simul possit prudenter dicere, forsitan hæc hostia non est consecrata. Resp. Cardin. sup. num. 7. disparitatem esse; quod cultus patriæ solum tendit ad exhibenda ea signa reverentiæ, quæ quidem prudenter exhiberi possunt alicui, quamdiu non constat, non esse talem personam, nec est saltem dubium morale, licet simul judicetur possibile, quod non sit talis: sicut quis licet reddat debitum conjugii, quamdiu non constat, esse alienam, licet possit simul dicere, fortasse non est conjux propter aliquod impedimentum occultum: cultus autem intellectualis fidei non potest ita exhiberi, quia ex imperio voluntatis intellectus per fidem debet credere certissimè, cohibendo positivè omnem formidinem: non potest autem voluntas prudenter cohibere formidinem, quando prudentia fatetur, posse prudenter formidari de veritate illius objecti: hoc enim esset prudentiam dictare obligationem cohibendi formidinem, quam tamen formidinem eadem prudentia dictaret esse prudentem; quod in ipsis terminis ostendit repugnantiam. Cum ergo firmitas fidei asserat obligationem cohibendi formidinem, prærequiritur talis evidentiæ credibilitatis objecti, ut, licet non appareat evidenter objecti veritas, appareat tamen evidenter tanta credibilitas, ut sit obligatio absque formidine credendi, ad quam obligationem non sufficeret iudicium solum probabile de credibilitate. Hucusque Emin.

Sicut in aliis moralibus.
Lugo.

Hæc fundas obligationem absque formidine credendi.

12. Et in moralibus agendi.

Dico ego, non posse adorari hostiam absolute, de cujus consecratione est prudens ratio dubitandi; atque adeo eam adorationem deberet præcedere iudicium moraliter certum, nec posse reddi debitum conjugii, dum simul potest prudenter dicere, fortasse non est conjux propter aliquod impedimentum occultum; in his enim casibus subest conscientia dubia suspensiva, vel scrupulosa, quæ deponenda est, vel tutius eligendum. Deponenda,

inquam, debite inquirendo, an verè subest ratio prudenter dubitandi. Si post inquisitionem debitam nulla ratio appareat, est forte latratum, dubio vel scrupulo deposito, formetur conscientia recta, vel rectæ æquivalens, hoc modo: Omnis hostia valde consecrata, vel qua invincibiliter valde consecrata judicatur, est cultus patriæ adoranda: hæc est talis, ergo &c. item: Omnis legitima conjux, vel qua invincibiliter legitima judicatur, licet reddat debitum: hæc est talis, ergo. His principiis saltem confusè cognitis non debent timorati, & habebunt moralem certitudinem, imò evidentiā de licita actione, vel omissione sua. Nec verum est, quod hi, qui similes diriguntur à conscientia dubia, aut scrupulosa; sed diriguntur proximè & ultimè à conscientia recta: sicut non diriguntur à conscientia falsa aut erronea, qui ex errore, vel ignorantia invincibili & inculpabili faciunt, quod talis conscientia dicat esse licitum, cum sit à parte rei graviter illicitum; sed diriguntur proximè & ultimè à conscientia recta. Uno verbo, sola conscientia recta directè, vel saltem rem reflexè est recta moralitatis regula intrinseca. Hæc à lumine divino est, ostendens nobis bona. Hæc accuratè considerare debent immoderati conscientiarum censores, & qui faciliè absolvent conscientiam falsam, & erroneam directè, dum est recta reflexè & ultimè; ita æquè faciliè absolvent dubiam, scrupulosam, & probabilem directè, dum est recta reflexè, & ultimè. Quam modò, innocentem tamen, & quidem nostro iudicio evidenter innocentem, in carnificina sua enormiter exerceant. Sed extra oleas cucurri, & ad evidentiā agilitatis. Redeo ad evidentiā credibilitatis, & dico: ut quis non teneatur reiterare suum Baptismum, saltem sub conditione, requiritur, ut prior Baptismus sit moraliter certus, id est, ut non sit iusta ratio dubitandi de valore prioris Baptismi. Ergo merito requiritur ad assensum fidei, quod præcedat moralis certitudo, & evidentiā credibilitatis, id est, ut non sit iusta ratio dubitandi de revelatione sui objecti. Et quomodo non est iusta ratio dubitandi, quando probabile est, non fuisse revelationem? Et quomodo est moraliter certum, cuius oppositum est verè probabile? Igitur argumentum, quod Adversarii proponunt de adoratione hostiæ consecratæ, & non iteratione Baptismi, nullius est momenti. An forte dicant, quod si non possum sub conditione adorare hostiam, quæ solum probabiliter est consecrata, & reiterare Baptismum sub conditione, quando prior solum est probabilis; sic etiam possum credere sub conditione rem probabiliter tantum revelatam? Quis unquam distinxit assensum fidei divinæ in absolutum, & conditionatum?

Dices: Aliqui docent, quod possit dari actus prudentiæ verus, qui non sit evidens, sed solum probabilis. Deinde, quidquid sit de hoc, hoc, proponi potest per iudicium probabile, quod objectum fidei sit credendum, quod examine probabili, dato, posset esse alius actus fidei.

actus quasi reflexus evidens, & elicited à prudentia, dictans, hic & nunc prudenter posse nos amplecti illud iudicium probabile, & velle credere fidei mysteria; sicut etiam posito iudicio probabili de paupertate Petri, datur actus evidens prudentiæ, dictans evidenter, hic & nunc honestum esse, sequi illud iudicium probabile, succurrendo Petro probabiliter pauperi. Similes actus evidentes prudentiæ intercedunt, dum ob necessitatem, aut iustam causam quis amplectitur hic & nunc sententiam certo practice probabilem, etiam minus tutam: ita ut imprudentiæ, aut peccati rei non sint, qui tali modo practicant sententias probabiles. Resp. disparitatem esse, quod, ut sup. dictum fuit, voluntas credendi non est credendi utrumque, sed credendi firmissimè super omnia: at verò voluntas subveniendi pauperi Petri est voluntas utrumque subveniendi, non autem subveniendi firmissimè & super omnia. Nec obstat, quod exilentia revelationis non debeat esse tam infallibilis, quam ipse assensus fidei; quia saltem debet esse tam infallibilis, quam potest esse, attenda conditione personæ, quæ credit, ut ita sit major proportio inter iudicium credibilitatis, & ipsam fidem.

Censet, quod aliquis possit vocari probabiliter hæreticus, aut infidelis ex eo, quod non credat aliquid objectum, quod probabiliter est revelatum à Deo, & ut tale ab Ecclesia propositum. Existimas, quod omnia, quæ solum probabiliter inferuntur ex duabus propositionibus revelatis, possint credi fide divina? Et quidni possent, si sufficiat probabilis tantum revelatio? Hoc autem non scio, aliquem hæcenus admisisse. Sed enim, urget aliquis: obligatio credendi firmissimè, potest cognosci per iudicium tantum probabile: neque enim iudicium probabile, & evidens differunt ex parte objecti cogniti; sed duntaxat per diversum modum representandi idem objectum: quidni ergo possit sufficere tale iudicium probabile ad firmissimè credendum? Pro solutione Nota ex Lugone sup. num. 12. & seqq. obligationem non includere formaliter in suo esse ipsum iudicium evidens de obligatione, cum hæc sit objectum illius iudicii, & adæquatè ab ipso condistingatur. Est autè obligatio, ut nomen ipsum importat, ligamen, quo homo videt se ligatum undequaque, ita ut omnis evadendi via ablata sit. Ut ergo cognoscatur ipsa obligatio, debet intellectus circumspicere, & videre, undique ligamen esse, nec ullam patere viam evadendi. Ad hoc autem, ut illud ligamen completè existat, duo requiruntur, nempe voluntas Legislatoris, vel ejus, qui obligat, & ejus intuitio sufficiens. Quando ergo subditur iudicium, se lege aliqua ligatum, non habet pro objecto ipsum iudicium certum, quo id iudicet; sed solum intimationem legis, ipsi factam antecedenter ad iudicium suum, & notitiam talem, quæ ad ipsum pervenit: ex qua intimatione, & notitia taliter perlata ligatur, ita ut

non possit licetè legi resistere, & contradicere, quam impotentiam iudicat per illud iudicium: illa autem notitia, & intimatione est aliquid antecedens, nempe verba legis debito modo ipsi dicta, & ab ipso percepta, quæ eo ipso ligant subditum, & hoc est objectum iudicii subsequenter.

Ita ergo in casu præsentis, prudentia, dictans obligationem firmissimè credendi objecta proposita, non habet pro objecto evidentiam iudicii, quo illam obligationem iudicat, sed obligationem antecedentem; quæ completur per notitiam talem rerum credendarum, & debiti radicalis ex ipso iure naturæ credendi firmissimè, quæ taliter proponuntur. Illa autem notitia non includit ipsum iudicium evidens de obligatione; sed sunt apprehensiones, & notitiæ antecedentes, per quas intellectus quasi audit, ut postea iudicet de obligatione. Nec refert, quod apprehensiones illæ non sint iudicium; quia saltem sunt notitiæ claræ claritate radicali, quod sufficit; neque enim omnes apprehensiones sunt ejusdem rationis; sed aliquæ sunt ineptæ ad generandum assensum, aliæ aptæ ad generandum assensum probabilem, aliæ ad generandum assensum evidentem, & determinantes ad illum. Hæc ergo claritas, quæ in illo modo proponendi præcedit, est, quæ complet obligationem, & aufert omnes vias evadendi necessitatem debiti, & hæc claritas cognoscitur, & affirmatur, quando prudentia affirmat obligationem credendi firmissimè. Sed contra, objectum illius iudicii non sunt apprehensiones formales, sed earum objectum; hoc autem objectum non est completa obligatio. Resp. apprehensiones, primas non habere pro objecto completam obligationem, cum hæc compleatur per formales apprehensiones; unde etiam iudicium primum, quod ad ipsas consequitur, non affirmat completam obligationem; postea tamen dantur apprehensiones reflexæ de statu, resultante ex prioribus apprehensionibus, per quas proponitur obligatio completa, & hæc sequitur iudicium reflexum, quod est iudicium practicum, affirmans obligationem completam, resultantem ex objecto taliter proposito, & cum tali claritate per priores apprehensiones, ut non sit via evadendi.

Urget aliquis: totum hoc potest cognosci per iudicium solum probabile. Responderetur, nequaquam; quia istud iudicium ultimum practicum est intuitivum, vel necessariò cum intuitionem connexum; cum sit reflexum supra statum, quem objectum ultimum habet in intellectu de præsentis, quem statum præsentem intueri homo potest per actum reflexum; jam autem cognitio intuitiva non potest esse probabilis. Posset quidem esse non omninò distincta, ita ut non posset reddere rationem distinctam de omnibus prædicatis sui objecti, prout intuitio albedinis non percipit distinctè, an albedo sit ens modale, vel reale &c. ea rationem, quæ intuitivè percipit, evidenter percipit.

Cum

15.
Prudentia
dictans fir-
missimè cre-
dendum.

Hoc dicta-
men præce-
dit notitia
clara radi-
caliter sal-
tem.

Hæc sequi-
tur iudi-
cium pra-
cticum con-
plexa obli-
gationis.

16.
Hoc non po-
test esse pro-
babile tan-
tum, sed est
evidens.

Vix esse de-
bet omne
ultimum
dictamen
recte con-
scientia.

*Alias non
est sufficiens
ad creden-
dum, vel
recte agen-
dum.*

*Etiā ru-
des habent
dictamen
evidens re-
cte con-
scientia.*

17.
*Probabile
iudicium
de certitudi-
ne directa,
proponit
idem, sed
non eodem
modo.*

Cum ergo certitudo iudicii, de quo hic loqui-
mur, sit præfens, intuitivè ab alio iudicio re-
flexo percipitur; vel si non ob aliquod impedi-
mentum, tale iudicium reflexum non est suffi-
ciens ad credendum fide infusa propter specia-
lem naturam illius actus, ut ante dictum fuit.
Quin in ò in omni alia materia morali iudi-
cium ultimum certum esse debet: nam, suppo-
sitâ probabilitate utriusque partis, ultimum
iudicium dicat certò, alteram partem posse
eligi; etiam minus tutam, suppositâ necessitate,
nullatenus autem eâ sepositâ. Crediderim, sim-
plices, & rudiores hic formare conscientiam
securius, & irreprehensibilius, quàm Doctores
varii. Illi quippe in deliberatis attendere so-
lent, an agnoscant, & velint peccatum. Si postea
erroris aculeatur, excusant se, dicentes: Non
scivi melius, aut non potui melius agere, id est: al-
legant ignorantiam, aut impotentiam hic &
nunc insuperabilem, si verè à parte rei errave-
rint, aut materialiter malè egerint, & cupiunt
docteri. Simplicioribus his grande charitatis
officium præstaret, qui in materia morali sepa-
raret pretiosum à vili. Dico, qui sententias soli-
dè, & certò probabiles colligeret, & ab impro-
babilibus, vel probabiliter tantum probabili-
bus, quas practicè improbables censemus, se-
pararet. Item, qui in materia ignorantie om-
nes ignorantias vincibiles in cathologum redi-
geret, addito modo accommodo vincendi eas,
& similiter ignorantias invincibiles colligeret,
quæ nata sunt esse invincibiles in certo gene-
re personarum. Ita provideretur, ne irrepe-
rent sententiæ improbabiles tanquam proba-
biles, & ignorantie culpabiles tanquam in-
culpabiles. Ad fidem redeamus, & reflectamus,
ut quis licet posset velle credere fide infusa ali-
quid, quod solum probabile est revelatum, de-
beret certò iudicare, id esse licitum. Quomo-
do autem hoc certò poterit iudicare, cum
quàm plurimi oppositum doceant?

Dices: probabile iudicium de certitudine
directa alterius iudicii proponit eandem cer-
titudinem, quàm proponit iudicium reflexum
evidens. Resp. sed non eodem modo, quia pro-
babile iudicium invidenter, reflexum autem
evidenter. Porro, modus cognitionis, etiam
non cognitus potest variare modum movendi
voluntatem, licet tota illa variatio sit in sola
applicatione, & nō in ipso objecto, vel motivo.
Accipe exemplum in visione clara Dei, quæ
quidem ita applicat objectum suum voluntati,
ut, licet ipsa visio, & ejus claritas non cogno-
sceretur reflexè, & licet omnia prædicata Dei,
quæ clarè repræsentat, antea cognoscerentur
obscure per fidem; voluntas tamen movetur
necessariò (secundum communioem sen-
tentiam) ad amorem Dei, ad quem amorem
non moveretur necessariò cognitione alià ob-
scurâ, vel abstractivâ ejusdem objecti. Et verò
cognitio evidens mali præsentis, vel futuri
nonne magis contristat, quàm cognitio tan-
tum probabilis? Ut quid ita? Quia est diver-
sus modus applicationis, licet applicatio ipsa

non cognoscatur reflexè. Censetur, ut quis
testificetur de notitia certa alicujus objecti,
non requiri, ut certò & evidenter illam noti-
tiam cognoscat, sed sufficere solam probabi-
lem cognitionem? Heculò illa cognitio proba-
bilis ita debiliter proponit, & applicat cer-
titudinem cognitam, ut in actu exercitio debi-
liter voluntatem ad testificandam securitatem,
& certitudinem: ut patet in probabili cog-
nitione boni præsentis, quæ non ita latuit
animam, sicut evidens cognitio, ut experientia
docet. Quando ergo est certitudo ex parte ob-
jecti cogniti, & ex parte applicationis certæ,
quæ proponitur, tunc anima est & objectivè,
& formaliter certa ac secuta, a quæ apta ad
testandam securitatem, & certitudinem. Hæc
latius deducta invenies apud Lugonem sup. n. 22.
eaque sic applicat iudicio evidenti credibilitati.

Licet (inquit) illud iudicium ultimum non
cognoscatur, sed certitudo prioris iudicii dire-
cti, atque adeo certitudo ultimi iudicii non
moveat, ut objectum cognitum; move tamen
formaliter per modum applicationis debite,
certificantis formaliter animam, & reddentis
secutam de certitudine obligationis credendi.
Quare, si iudicium illud ultimum posset non
esse evidens, sed probabile, de obligatione
certa, & certitudine directâ, non moveret suffi-
cienter ad volendum prudenter credere fir-
missimè; non ex defectu obligationis certe
propositæ, sed ex defectu applicationis debite,
nempe iudicii certificantis formaliter, quo ta
certitudo obligationis proponeretur. Sic ille.
Atque ex his patet solutio argumenti princi-
palis, sup. propositi num. 14. Resp. namque
Neg. A sumptum, videlicet obligationem cre-
dendi firmissimè posse cognosci per iudicium
tantum probabile; et id enim iudicium pro-
babile, & evidens non differat ex parte ob-
jecti cogniti; differunt tamen per diversum
modum repræsentandi idem objectum, quæ
diversitas sufficit, ut jam ostensum est, ut unum
iudicium valeat movere voluntatem ad creden-
dum firmissimè, aliud verò non.

Rogatur aliquis, quid ergo dicitur credibile
in hac quæstione? Poncius noster in suo Sup-
plemento 3. dist. 25. quæst. 2. num. 161. dicit
credibile posse habere duplicem significatio-
nem: unam, quæ significat illud, cui quis potest
credere; & sic quod falsum est, non est credi-
bile fide divina, si hæc non possit tendere
nisi in objectum revera revelatum à Deo, ut
communius tenetur. Alteram, quæ significat
illud, cui aliquis prudenter potest conari cre-
dere, sive possit credere actu, sive non. Et in
hoc sensu, inquit, falsum, propositum ut reve-
larum à Deo per iudicium probabile, posset
dici credibile proximè, & remotè; remotè qui-
dem, quia esset res, quæ posset proponi ut
revelata à Deo; proximè verò, quia esset sic
proposita actu. Ita Poncius. Lugo sup. num. 24.
Credibile (inquit) in hac quæstione non si-
gnificat id solum, quod credi potest; sed quod
prudenter credi debet firmissimè super omnia
alia:

alia; non potest autem esse obligatio credendi taliter aliquid, cuius contrarium æquè sit credibile, vel saltem sit prudenter credibile: nam eo ipso possemus prudenter formidare de veritate huius objecti, si ejus contrarium possemus prudenter credere: non possemus ergo prudenter cohibere formidinem omnem circa veritatem huius objecti, nec id posset præceptum fidei præcipere. Idem ergo est, hoc objectum esse taliter credibile firmissimâ fide, ac esse credibile omnibus objectis contrariis. Sic Emirentissimus.

Non quæritur, hic, quid requiratur, ut aliquid verè credatur fide divinâ, seu infusâ; nam, ut constat ex Sect. 2. necessariò debet esse verum, ita ut falsum, quantumcumque evidenter proponatur tamquam revelatum, & homo conetur illud credere, nunquam tamen credat; sed quæritur, qualis propositio objecti, si verè, si falsi, requiratur, ut homo debeat conari credere fide infusâ, si verè, si falsi, super omnia. Et ad hunc conatum requirimus evidentiam credibilitatis, id est, ut ita clarè constet de revelatione objecti, ut nulla subit iusta ratio de ea dubitandi, respectivè ad intellectum credentis. Si inferas: ergo nullus, cui evidenter fides proponitur potest illam negare? Resp. Cardin. sup. num. 26. Neg. Consequentiam: quia, inquit, licet mihi evidens sit, objectum fidei esse prudenter credibile, possum nolle credere, passione, vel alio affectu ductus: sicut, licet sciam evidenter, bonum temperantiæ esse mihi prudenter amabile, possum illud non amare. Ratio autem est, quod hæc evidentia credibilitatis, non est evidentia ipsorum mysteriorum, nec assensus, quo iudico, fidem esse veram: sed quo iudico, bonum & honestum, ac debitum esse illa credere. Neque hinc sequitur, omnes infideles evidenter scire, Sectas contrarias fidei nostræ esse prudenter incredibiles: quia non omnes considerant sufficienter notas, quæ fidem nostrâ reddunt evidenter credibilem, quæ consideratio est necessaria; & ideo peccant, quia debent attendere, & inquirere, & non inquirent. Si qui autem sint, qui hoc sciant, equidem, propter affectum depravatum, adhærent Sectis suis.

Quantum ad fideles, sciunt omnes evidenter, alias Sectas non esse prudenter credibiles, sed imprudenter. Similiter, non esse eas prudenter probabiles, quamvis bene imprudenter. Si inferas: ergo sciunt evidenter mysteria fidei esse vera, & possibilia; quia illud solum est credibile, quod est verum, & possibile. Resp. Neg. Consequentiam; nam non est idem, credibilitas, & veritas, seu possibilitas: credibile etenim est, quod ita proponitur, ut dignum sit, cui prudenter assentiamus. Contingere autem potest (inquit Cardin. sup. num. 28.) taliter aliquando proponi aliquod falsum, & impossibile; nam rusticus, cui Parochus tanquam de fide proponit, esse quatuor personas in Trinitate, evidenter iudicat, illud

esse prudenter sibi credibile, sicut quando proponitur verus articulus; & sanè in hoc non fallitur. Quia, licet illud in se sit falsum, & impossibile; est tamen hic & nunc prudenter credibile ab hoc rustico; ergo ex evidenti credibilitate non potest argui evidenter veritas. Sic ille. Sed, neque ex evidenti veritate potest argui evidenter credibilitas: ut nimis clarum est; nam, ut aliquid sit credibile, debet esse à Deo revelatum; constat autem, multa esse evidenter vera, quæ non sunt à Deo revelata; ergo manifestè distinguuntur veritas objecti, & ejus credibilitas.

Sed contra, dicit aliquis: bene sequitur: Hoc objectum est evidenter impossibile; ergo est evidenter incredibile; ergo & hæc consequentia valet: Hoc objectum est evidenter credibile; ergo est evidenter possibile. Ab opposito enim Consequentis bene arguitur ad oppositum Antecedentis: v. g. Petrus currit; ergo movetur: Petrus non movetur; ergo non currit. Resp. regulam illam intelligi de opposito contradictorio, ut patet in exemplo allato; non autem de opposito contrario, quale est in nostro casu; hoc est, valet hoc argumentum ad propositionem negativam; sed ad affirmativam: sic enim non bene sequitur: Petrus est homo; ergo est animal: Petrus non est animal; ergo est brutum, cum tamen brutum sit oppositum hominis; sed contrarium, non contradictorium; ideoque solum potest argui hoc modo: Petrus non est animal; ergo non est homo. Hic itaque in casu præsentis, ex hac illatione: Hoc objectum est evidenter impossibile; ergo est evidenter inopinabile, bene argueretur: Hoc objectum non est evidenter inopinabile; ergo non est evidenter impossibile; sed, Est evidenter opinabile; ergo est evidenter possibile. Nec etiam: Non est evidenter inopinabile; ergo est evidenter possibile: eo quod non arguatur ad contradictorium Antecedentis, sed ad contrarium: ut ergo bene argueretur in præsentis materia, deberet sic formari argumentum: Hoc objectum est evidenter impossibile; ergo incredibile, valet hæc consequentia; ergo & ista: Hoc objectum non est evidenter incredibile; ergo non est evidenter impossibile.

Sed omitamus ista, quia parvæ utilitatis sunt, uti & alia, quæ Cardin. sup. num. 31. & seqq. sibi objicit, quorum solutiones apud ipsum videri possunt; hoc tantum dico, quod, attea adhuc dixi; ex eo quod aliquod objectum sit evidenter credibile, neutiquam sequi, quod sit evidenter verum, vel possibile, cum id, quod est absolute falsum, & impossibile, ita possit proponi, ut alicui intellectui sit evidenter credibile, id est, ut posset prudenter conari, quantum est ex se, ad illud firmiter & super omnia credendum, præsciendò ab hoc, quod hic assensus à parte rei sit assensus fidei, & quod sit eliciendus viribus naturæ, aut per fidem infusam. Atque talem evidentiam credibilitatis, & non aliam, requirit nostra Conclusio; id est, postulat talem propositionem objecti, ut intellectus nequeat prudenter dissentire hic &

credibile
respectu.

22.
Non omne
evidenter
credibile est
evidenter
possibile.
Lugo.

23.
Absolute
falsum &
impossibile
potest pro-
poni ut evi-
denter cre-
dibile.

ut intel-
lus quasi
cogatur cre-
dere id esse
revelatum.

A a a

nunc,

Tomus II.

nunc, manente eadem propositione, quamvis imprudenter posset, quia nequit in his circumstantiis prudenter judicare, ipsum non esse à Deo revelatum; sed quasi cogitur judicare esse revelatum, est imprudenter posset formidare, & judicare oppositum.

24.
His similia
habet Sua-
rez.

Qua perpe-
ram carpit
Poncius.

Nec aliud voluit Suarez Disp. 4. Sect. 2. (ubi tenet nostram sententiam) quando dicit num. 5. Christiana fides ita est certa, ut semel concepta mutari non possit, juxta testimonium Pauli ad Galat. 1. v. 8. Sed licet nos, aut Angelus de caelo evangelizet vobis, praterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Et ideo talem certitudinem practicam requirit in judicio credendorum, ut fundetur in evidentia credibilitatis, & non in sola probabilitate, quæ facile potest deficere. Hæc ille. Quæ graviter offenderunt Poncium nostrum; quippe in Supplemento sup. num. 150. ait; id sibi videri periculosissimum: nam, inquit, si id verum esset, qui semel haberet fidem Christianam actualem, non posset perdere illam, nec discredere mysteriis, per eam creditis, & sic nulli Catholici devenirent Hæretici, aut eum devenirent, adhuc maneret in illis actus ille fidei supernaturalis, quem cum essent Catholici habuerunt, aut saltem non possent habere actum ipsi oppositum, quod, nisi hæreticum sit dicere, aut erroneum in fide, certè tam falsum esse patet quotidianâ experientiâ, ut alia probatione non indigeat. Ita Poncius. Sed nunquid audiendus? Facile colliges ex verbis Suarii immediatè subsequenter: Alioqui posset illa probabilitas deficere, advenientibus aliis conjecturis, & sic posset homo prudenter dubitare, vel etiam deficere à fide, semel sufficienter proposita, & prudenter concepta, quod est absurdissimum. Inde enim sequeretur, posse hominem perdere fidem sine peccato, & consequenter posse perdere fidem, & conservare gratiam; vel certè sequitur, posse retinere habitalem fidem, discredendo ab his, quæ prius crediderat fide infusa, vel ab aliquo illorum, quæ omnia absurda, & impossibilia sunt. Sic ille.

25.
Catholicus
non potest
fieri hæreti-
cus sine
peccato.

Quid tibi videtur benigne Lector: num Suarez ibi docet, eum, qui semel habuit fidem Christianam actualem, non posse illam perdere, & sic nullum Catholicum posse fieri hæreticum? Docet, id non posse fieri sine peccato. Sed nunquid hæc doctrina hæretica, aut erronea in fide, vel certè falsa patet quotidianâ experientiâ? An fortè Poncius expertus fuit, Catholicum devenisse hæreticum absque peccato? Certè nec ratio, nec experientia id probat, scilicet hominem Catholicum, stantibus omnibus eisdem circumstantiis, factum formalem hæreticum sine peccato. Fateor, si sufficiat evidentia respectiva, ut nos putamus, hodie posset rustico v. g. proponi aliquod obiectum ut evidenter credibile, cras autem ut evidenter incredibile, & tali casu posset hodie conari credere illud obiectum fide divina firmissimè, & super omnia, cras autem eidem

Qui hodie
conatur cre-
dere, potest
aliquando
cras discre-
dere sine
peccato.

discredere sine peccato; sed quid mirum, cum hodie habeat evidentiam credibilitatis, cras autem inevidentiam, seu evidentiam credibilitatis oppositam? Sed de hoc casu non loquimur: de quo ergo? De eo, in quo affirmatio, & negatio ejusdem obiecti sunt simul probabiliter credibilia, & tunc dico, nec unum, nec alterum posse credi fide divinâ, firmissimè scilicet, & super omnia, ne, omnibus eisdem simul stantibus, homo possit credere, & discredere sine peccato eidem omnino obiecto. Nec aliud probat Scriptura Apostoli, à Suario allata, ut bene advertit ipse Poncius sup. diceas: Deinde locus Apostoli male ad illam doctrinam confirmandam adducitur: neque enim Apostolus dicit, quod non possint credere fideles Angelo de caelo aliter evangelizanti; imò significat expressè, quod possent, tum ex v. 6. ejusdem cap. Miror, quod tam cito transmissum ab eo, qui vos vocavit in gratiam Christi, in aliud Evangelium; tum etiam, quia frustra tam laboriosè conatur eos in fide vera, prius ipsomet Evangelizante concepta, confirmare, si non potuisset illa fides mutari: non ergo dicit Paulus, id fieri non posse; sed potius significat, damnosum esse id facere. Sic ille.

Sed nunquid damnosum est, hodie credere propositioni probabiliter tantum revelatæ, & cras ei discredere? Pater quod non in sententia, quæ docet sufficere probabilem credibilitatem. Ergo Paulus loquitur ibi de fide, quam præcelleret evidens credibilitas; & à qua proinde licet posset discredere, etiam facili, quia nondum in fide radicari; non tamen absque peccato infidelitatis, quod non impugnaret sententiam Suarii, ut pater, sed potius confirmaret. Itaque, ut finem imponamus huic Conclusioni, requirimus in intellectu credentis, seu conantis credere fide divinâ firmissimè, & super omnia, notitiam moraliter certam, & evidentem, non de mysterio, quod proponitur credendum; sed de credibilitate ejus; id est, oportet mysterium credendum talibus motivis ei proponatur, ut prudenter nequeat dicere; fortè tale mysterium non est à Deo revelatum, & hanc appellamus evidentiam credibilitatis. Quæ sint autem illa motiva, dicam inferius. Impræsentiarum inquiri, an hæc notitia evidens oriatur à fide, & utrùm sit supernaturalis. Resolutio erit.

CONCLUSIO II.

Notitia evidens credibilitatis non oritur à fide: neque in substantia est supernaturalis.

Prima pars est communis, & melior, ut fatetur Eminen. sup. num. 39. Ratio est: quia actus fidei, qui indubie oritur ab habitu fidei, & hæc notitia certa credibilitatis neque conveniunt in obiecto materiali, neque in for- mali; sed nec etiam in modo tendendi ad sua obiecta.